

Idők, jelek, számvetések

felügyelői jelentés – 2022

Dr. Fábri György

egyházkerületi felügyelő

Magyarországi Evangélikus Egyház – Északi Egyházkerület

Amint immár tizedik alkalommal teszek jelentést egyházkerületi közgyűlésünk számára, visszatekintve szembeötlő a belső folyamatok és külső hatások dinamikájának megváltozása. Az időszak nagyobbik részében okkal és joggal került a hangsúly a szervezeti, intézményi működésünk következményeire, fejleményeire. Hiszen a lutheri teológia és világszemlélet Isten kegyelmének hirdetésével az evilági életünkben viselt felelősségünket nem csökkenti. Az elmúlt években azonban olyan erővel és átható következményekkel tört be személyes és közösségi életünkbe egyaránt a „külvilág”, amit csak nemzedékekkel korábban tapasztalhattak meg az akkor élők. A világjárvány és a szomszédságunkban zajló háború a tömeges szenvedések és kiszolgáltatottság megtapasztalását hozta el, ami egyházi életünket is alapjaiban érinti.

1. Világunk terhei

Először arról a megdöbbentő és két nemzedék óta nem tapasztalt szörnyűségeket mindennapi információs világunkba hozó eseményről kell szót ejtsek, ami hatásaiban egészen biztosan hosszú időre hatással lesz életünkre. Az orosz katonai agresszió, az értelmetlen pusztítás és az ukrán nép mérhetetlen szenvedése közvetlenül és elsősorban a segítség, a szolidaritás cselekedeteit hozta elő személyenként és intézményesen egyházunk népéből is. Diakóniánk és oktatásügyünk, gyülekezeteink és intézményeink habozás nélkül siettek a menekültek segítségére, köszönet érte, külön is kiemelve a hajdú-szabolcsi egyházmegyei testvérek vállalásait. Továbbra is imádságos figyelemmel, evangélikus és más vallású testvéreinkért való aggódással és cselekvő szeretettel figyeljük a fejleményeket.

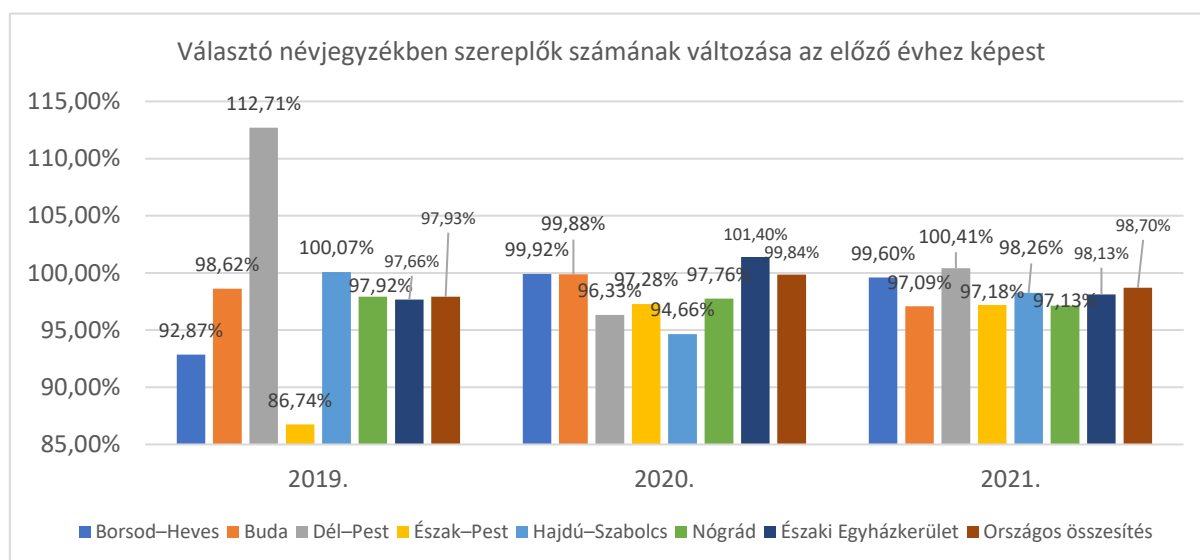
Bár hónapok óta feloldódott a járványügyi veszélyhelyzet, az eltelt egy év jelentős részét egyházunkban is megterhelte a pandémia nyomasztó hatása. Megtanultunk együttélni a korlátozásokkal, amelyeket egyházunk példászerűen be is tartott – de nem tudtuk és nem is akartuk megszokni a személyes találkozások, gyülekezeti együttlétek nélkülözésének életformáját. Örömteli, hogy az internet adta lehetőségek kreatív és mind professzionálisabb felhasználásával nem hogy csökkent volna, hanem éppen növekedett gyülekezeteinkben az igény a jelenlétekre, a közös imádságra, éneklésre, igehallgatásra. Az elzártság, a tragikus veszteségek ugyanakkor nem múltak el nyomtalanul. Lelkészeink, hitoktatóink, presbitereink és minden, egymásért felelősséget érző egyháztagunk szívére helyezzük, hogy fokozott odafigyeléssel támogassuk a járvány akár egészségügyi, akár mentális utóhatásait megszenvedő testvéreinket.

A lelki megpróbáltatások mellett számot kellett vetnünk a számokkal is, elsősorban a jelenlétekhez kötődő népmozgalmi történésekkel illetve a finanszírozási kockázatokkal.

2. Egyházkerületünk realitásai

a; népmozgalmi folyamatok

Az egyháztagok és választói névjegyzékben szereplők számának folyamatos csökkenése nem gyorsult fel a pandémiás időkben – sajnos, ezt már pozitívumként kell említenünk. Bár a gyülekezeti (pontosabban lelkészi) adatszolgáltatás továbbra is egyenetlen minőségű (ez különösen a kiugró adatoknál derül ki), az látszik, hogy egyházkerületi szinten évente mintegy 500-700 fővel, azaz 2%-os veszteséggel vagyunk kevesebben egyházfenntartói hozzájárulást vállalók. Ennek következtében tavaly huszonháromezer alá esett az északi egyházkerület aktívabb evangélikusainak száma, míg az egyháztagként nyilvántartottaké meghaladja az 55 ezret. Összehasonlításképpen, egy évtizeddel ezelőtt huszonhétézer illetve ötvenhétézer volt a két szám, országosan pedig a 94 ezer helyett 72ezer, illetve 193 ezer helyett 166ezer a létszámunk.

(saját számítások)

A keresztelesek és különösen a konfirmációk száma természetesen a zárások időszakában drasztikusan visszaesett, a tavalyi és idei év pedig a „visszapótlás” ideje. Így itt érdemi módon értékelhető tendenciákat nem láthatunk még. Az eddigi számok korábban a kereszteleseknél korábban a stagnálást-enyhe emelkedést mutattak, a konfirmációknál viszont folyamatos csökkenést. Az elmúlt öt évben egyházkerületünkben kétezerhatszáznegyven konfirmáltunk volt és négyezeröttszázharmincöt keresztelestünk (ebből 3756 gyermekkeresztelest). Az egyházmegyei megoszlást az alábbi tábla mutatja:

Egyházmegye	Keresztelest	Keresztelest	Konfirmáció	Temetés	Istentiszteleti
-------------	--------------	--------------	-------------	---------	-----------------

	- Gyermek	összesen			részvétel
Borsod–Hevesi	223	249	76	364	2143
Észak–Pesti	743	929	650	1091	9047
Budai	795	1011	641	1386	6141
Dél–Pesti	919	1114	620	1260	8645
Hajdú–Szabolcsi	685	783	411	1105	6674
Nógrádi	391	449	242	851	6730
Északi Egyházkerület	3756	4535	2640	6057	39380
Országos összesítés	11131	13838	8112	18424	121961

(saját számítások)

b; lelkészek

Gyülekezeteink életének egy legfontosabb motívuma lelkészeink szolgálata. Jelenleg statisztikánk szerint 84 gyülekezeti lelkész működik egyházkerületünkben, 78 gyülekezetet és mintegy háromszáz települést ellátva. Ebből 12 gyülekezetünk két- vagy többlelkészes, vagyis legalább nyolc olyan gyülekezetünk van, ahol nincs önálló lelkési szolgálat (tehát gyülekezeteink több, mint egytizedében). Az elkövetkező öt évben 15 lelkészünk éri el a nyugdíj-korhatárt, ami jelenlegi szabályozásunk szerint két évvel hosszabbítható meg. Az EHE-n jelenleg 54 lelkész szakos hallgató tanul, az eddigi tapasztalatok alapján évente legfeljebb 5-7 végzettre számíthatunk közülük, akik mindhárom egyházkerület lelkész-utánpótlását jelentik, tehát egyházkerületünk hozzávetőlegesen a következő öt évben maximálisan 10-15 belépő lelkészt várhatunk. Vagyis, a legoptimálisabb esetben is (lemorzsolódás, páraelhagyás stb. nélkül) a betöltetlen lelkési helyek száma a következő öt-hét évben másfélszerese lesz a mostaninak – reálisan tekintve inkább a kétszerese, ami már gyülekezeteink egyötödét érintheti.

c; finanszírozás

De mennyire vagyunk képesek önerőből fenntartani ezen gyülekezeteinket? Emlékeztetőül jelzem, hogy zsinatunk három évvel ezelőtt elindította azt a programját, aminek keretében teológiai, ekleziológiai és gyakorlati-működési szempontok összehangzó következtetéseként célunk a gyülekezetek gazdasági önfelelőségének folyamatos erősítése.

A járvány közvetlenül és közvetve nehézségeket támasztott ebben a folyamatban, hiszen a templombajárás megszűnése miatt a perselypénz csökkenésével számoltunk, az általános gazdasági visszaesés pedig az áldozatvállalás kereteit szűkítette be. Egyházkerületünkben 2020-ban valóban majd' egyharmadával kevesebb lett a perselypénz, azonban 2021-ben (ami pedig már jócskán járványos év volt), visszaemelkedett a járvány előtti évek szinte fölé, 2017-hez képest közel ötödével több is lett! Az egyházfenntartói járulék és az általános adományok ugyanakkor dinamikusan növekedtek, így a gyülekezetek finanszírozása általánosan nem került veszélybe, sőt, 2021-ben ötödével, 100 milli Ft-tal nagyobb összeg szerepel ezen a bevételi soron.

Mindennek révén az átlagos finanszírozottsága a gyülekezeti működés alapelemeinek (lelkészi juttatások, hitéleti és általános működési költségek, adók) 60% fölé jutott, ami örvendetes folyamatra utal. Természetesen ezen belül jelentős különbségek vannak az egyes gyülekezetek között, ami egyenkénti, mélyebb elemzést igényel majd, mint ahogyan arról is kell beszélnünk, hogy a vállalkezési stb. bevételekre mennyiben helyes és üdvös ráterhelni a gyülekezetek fenntartását. A pályázati jellegű és ahhoz hasonló bevételekre viszont semmiképpen alapozhatjuk a gyülekezetek működését. (Templomaink felújítása stb. nyilván nem tartozik ebbe a körbe.)

d; következtetések

A népmozgalmi, lelkészi és finanszírozási adatok egyházas, vallásossági hangsúlyú értelmezése messze túlmutat a statisztikákon, hitmegélésünk lényegi, akár kényes kérdéseit is felveti. Erről is szólnom kell jelentésemben, mert felügyelői munkám jövőbeli irányát is orientálja.

Ismert az a (nem feltétlenül helyénvaló) felfogás, miszerint a bajok, nyomorúságok idején megnő a valláshoz, egyházakhoz fordulás igénye. Nos, sem a számaink, sem a mindennapi tapasztalataink nem igazolják, hogy a járvány idején vagy a háború sokkjában tömegek keresték volna velünk a kapcsolatot. De általánosabban is, korunk sokféle társadalmi elbizonytalanodása, egyéni emberi útkeresése számára a krisztusi üzenet megszólító ereje támaszt adhatna – mégsem látjuk ennek nyomát a népmozgalmik adatainkban vagy akár a lelkészi hivatásra elhívás rekrutációs számaiban. Hogy teológiánk megszólaltatásának világossága és hitelessége, közösségeink befogadó/behívó képessége, egyházi működésünk alkalmassági alulteljesítése, személyes életünk példásságának hiánya milyen arányban vezetett ide – ennek őszinte feltárását egyházi és gyülekezeti jövőnk számára meghatározó jelentőségűnek tartom és erre hívom gyülekezeteinket, lelkészi és laikus szolgálatttevőinket.

Ez a kérdés szorosan összefügg az első pillantásra kifejezetten egyházszerkezeti-gazdasági kérdésnek tűnő kihívással: gyülekezeteink fenntarthatóságának ügyével. A fentebbi adatok mutatják ennek egyre sürgetőbb tisztázást, az új gyülekezeti modellek bevezetését, a lelkészi és laikus szolgálatttevők feladatmegosztásnak újragondolását. Egyházkerületi felügyelő szolgálatomból hátralévő két évemet ennek gyülekezetenkénti végigbeszélésére, a szükséges döntések előkészítésére és végigvitelére szánom, ebben kérem közreműködésüket!

3. Országos egyházi döntéshozatal kerületi vonatkozásai

Azért is tartom a gyülekezeti szintű szembenézést és megújulást központi jelentőségűnek, mert az országos szintű egyházpolitika és döntéshozatal meglehetősen determinált és intézmény-hangsúlyú – de azt se kívánom elhallgatni, hogy időnként nem látom gyümölcsözőnek, hatékonyak, lélekemelőknek.

a; támogatások

A determináció kereteit nagyban kijelöli a két évvel ezelőtti egyház-kormány közötti szerződésünk. Ebben a parókia-felújítások, óvodák építése/bővítése kulcsfontosságú, ezek előkészítése rendben haladt. Jelenleg az ország gazdasági nehézségei miatt a folyamat elakadt, a folytatás még nem látszik, ezért erről számot adni nem tudok. A különféle támogatások értelmes, célszerű és becsületes felhasználásának ezen túl is jó példái vannak, így bizton áldás van a salgótarjáni és alberti felújításokon is

Amihez azonban tartani tudta magát az egyházunk, az lelkészeink jövedelmének emelése. Itt a szükséges mindhárom forrást biztosítottuk: a LÉM által a gyülekezetekre jutó tehervállalást egyházkerületünk előre bejelentett módon fokozatosan növelte, csak néhány, ehhez kellő erővel bizonyosan nem rendelkező gyülekezetünk esetében tekintettünk el az önrész magasabb emelésétől. Az egyházi költségvetés állta a maga részét. A kormányzat által a közösségi forrásokból azaz a költségvetésből erre utalt, eredetileg „kistélepülési támogatásként” jelzett jövedelemkiegészítés is lelkészeinkhez került, bár ennek elosztásánál nem alkalmaztunk differenciálást – bár voltunk néhányan, akik helyesnek é célravezetőnek tartjuk, hogy a lelkési munka hatékonyságában és minőségében mindenki által tudottan meglévő különbségek visszatükröződjenek legalább az ilyen kiegészítő javadalmazások során.

b; fegyelmi ügyeink

Néhány fegyelmi ügyünk országos szintig jutottak el. Az egyházkerület vezetése, hasonlóan a gyülekezeti szolgálattevőkhöz, a jó rend megtartására és megtartatására is felelős. Ezért a testvériesség és jóindulat közegében, de a közösségünk egészét védő szabályok következetes érvényesítésével végezzük munkánkat. Ennek megfelelően, akár gyülekezeti panaszok, akár a belső ellenőri jelentések nyomán felszínre került problémákat igyekeztünk testvéri beszélgetéssel, mediációval elrendezni, követve Pál apostol iránymutatását.

Akad azonban olyan súlyú ügy és mélységű konfliktus, amiben a kerületi vezetés többszöri békítő, helyzetet tisztázó fellépése sem tudta megelőzni, hogy fegyelmi eljárások induljanak. A Miskolc-Belvárosi Gyülekezetben kialakult helyzet fegyelmi részéről a kerületi ügyész számol majd be, hiszen ebben már jogszabályaink értelmében az egyházkerületnek nem lehetett jogköre. Nekünk a dolgunk az volt és az lesz, hogy egyfelől a gyülekezet és a lelkész számára is megnyugvást, a konfliktusból kivezető utak megtalálását segítsük, másfelől intő példaként világossá tegyük mindannyiunk számára, hogy csakis őszinteséggel, szeretettel és működési felelősséggel lehet gyülekezetet építeni, fenntartani.

A Budapest – Csillaghegyi Gyülekezet esetében elhúzódóvá vált a lelkész nyugdíjba menetelét is magába foglaló, összetett probléma megoldáskeresése. Az egyházkerület vezetése prioritásként kezelte a gyülekezet és a diakóniai intézmény működésének nyugalma, így talán túlzottan is hosszú időn át bízunk a gyülekezet vezetésének együttműködési hajlandóságban. Mostanára a lelkészválasztás elindítása oldhatja meg a törvényes működés helyreállítását.

c; országos egyházi események

Több ügyben is folytattam kezdeményezéseink továbbvitelét országos szinten. Korábbi kerületi közgyűlési döntésünk nyomán, a Zsinat és az Országos Presbitérium döntése alapján létrejött az a személyiségvédelmi munkacsoport, amely az egyházon belül segítséget tud nyújtani az esetleges bántalmazási ügyek sértettjeinek. Ugyancsak a mi kezdeményezésünk elfogadásával sor kerül arra az egyházi fórumra, ami alkalmat ad a biblikusság értelmezésében illetve a társadalmi-morálteológiai ügyek kapcsán felmerült kérdésekben meglévő különféle irányzataink egyeztetésére, testvéri s egyben magas szakmai színvonalú megvitatására. Részben ezekkel is összefüggésben sokunkban volt aggodalom, hogy a kiélezett vitákat és helyenként túlhajtott elköteleződéseket hozó politikai kampányidőszak próbára teszi egyházunk tartószilárdságát. Megnyugvással tapasztalhattuk, hogy az időnkénti és helyenkénti markáns nyilvános politikai-ideológiai megnyilvánulásokkal együtt sem szenvedett mély sebeket az egyházi egység. Az pedig tanulságul szolgálhat mindannyiunknak, hogy a közösségi média a lehető legalkalmatlanabb közeg eltérő közösségi látásaink megbeszélésére, de bemutatására is.

Országos programunk volt a népszámlására való készülés. Miután a felmérés kormányzati döntés nyomán egy évvel későbbre, 2022 őszére került, a kampányt is halasztottuk, azonban hálózatos alapú felkészülésünk célja nem változott: eljutni mind többekhez, akik kifejezhetik evangélikus egyházunkhoz tartozásukat.

Az előttünk álló hónapokban ez a legfontosabb missziós feladatunk és egyházépítési teendőnk. Ennek jegyében találkozunk minél többször gyülekezeti és egyházmegyei alkalmakon, a nyári táborokban, az egyházkerületi napon és szeptember 24-én, az EPOT-on!

Csömör, 2022. május 11.